



Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 18 του 'Απριλίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 92

ΓΡΑΜΜΑΤ' ΑΠ' ΤΗΝ ΚΟΥΤΑΛΗ

ΣΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ἀξιότιμε Κύριε,

Μόλις σας σταίλαμε τὸ γράμμα μας καὶ περιμένουμε δὲ, καθὼς σας τὸ εἶπαμε, δύο σας λόγια θαρετικά, νὰ καὶ μὰς ἔρχεται τὸ διπλὸ τεύχος τῶν Παναθηναίων 67—68 Γ' ἀνοίγουμε καὶ πρῶτο πρῶτο ἀντικρύζουμε τὸ τελειωτικὸ ἀρθρο γιὰ τὴ γλωσσικὴ σας ἐρευνα. Μὰς κόπηκαν τὰ ἥπατα. Ἡ ἔρευνα ἔπερνε τέλος κ' ἡ ψῆφο ποὺ ἐτοιμαζάμε... μπορούσαμε νὰ τὴ ρίξουμε στὸ καλαθὶ γιὰ τὰ παλιόχαρτα. Μικρὸ τὸ κακὸ θὰ πῆτε κ' ἔτσι λέμε κ' ἐμαῖς τώρα κ' ἀμποτες ἀπὸ νάχαμε κάμει. Τὸ εἶδαμε κατόπι πὼς πίσω εἶταν τὰ ριθία μὲ τίς οὐρὲς καὶ θὰ τὸ δεῖτε καὶ σεῖς σὲ λίγο.

Ἐκείνη τὴν ἀπογευματινὴν ποὺ λάβαμε τὸ διπλότευχό σας καὶ τὴν βραδινὴν ἀκόμα τὴν περάσαμε μὲ τὴν συζήτησιν. Ὅμως συζήτησιν ἀνώφελη, γιὰτ' εἴμαστε κ' οἱ δύο πολὺ ταραγμένοι καὶ θὰ τόχτετε πιστέψω καὶ σεῖς παρατηρήσει πὼς διάλογος σ' ἀποτέλεσμα δὲ φτάνει, ἀν ὁ ἕνας τὸ ἐλάχιστον ἀπ' τοὺς δύο δὲ μένει κρουαίματος. Τῆς πρώτης ἀνάγκης τοῦτο, μάλιστα σὲ μιὰ συζήτησιν γιὰ τὴ γλῶσσα. Συγκίνηση καὶ ὁμιλία δύσκολα περπατοῦν πολὺ ὥρα μαζύ. Εἴν' ἡ ἀλήθεια πὼς ἡ συγκίνηση ζεσταίνει καὶ γοργαίνει τὴν ἐκφράσιν. Λιγὰκι ὅμως νὰ ξεπεράσει τὸ βαθμὸ ἀπὸ—καὶ τί ἐφοκὰ ποὺ τὸ κάνει πάντα—ἀρχίζει νὰ μὰς σπρώχνει ὅπου θέλ' ἐκείνη Ὁ λόγος ποὺ μὲ τὴν ταχτικὴ καὶ προσεχτικὴ περπατησιὰ ξεκινήσαμε γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ ποὺ ἐμεῖς θέλαμε—ὁ λόγος λοιπὸν ξετοπίζεται, ὅσο ἡ συγκίνηση μὰς φουσκώνει τὴν καρδιά, καὶ στὸ ξεχείλισμα τῆς συνεπαίρνει ὅλο μας τὸ εἶναι καὶ πνίγει κάθε μας συνειδητὴ ἐνέργεια. Τὸ ἐνάντιο μὲ τὸ λόγο. Ὅσο ἀπτόξ καὶ φυσικὰ μαζύ του τὸ λογικὸ μένει κύριος, τόσο χερονομίες κ' ἐξάψεις καὶ παραφορὲς περιορίζονται καὶ τὸ πολὺ μένουν στὴν ὁμιλία κατὰ ἀνάλαφρα τους ἀχνάρια γιὰ νὰ μὰς θυμίζουν τί κακὸ θὰ ξέσπανε, ἀν δὲν ἦταν παρὸν ὁ ἀφέντης καὶ μάστορς, ὁ λόγος.

Καὶ στὰ μέρη σας, ποὺ καὶ καὶ δὲ οἱ ἀνθρώποι πολὺ δὲ χρειάζονται γιὰ νὰ πάρουν φωτιά, συχνὰ παρουσιάζονται ἀφορμὲς γιὰ νὰ παρατηρήσετε ἀφτὰ

ΒΕΡΘΕΡΟΣ

Τότες στὸ πιάνο τῆς καθίζει ἡ Λόττη νὰ τραγουδήσῃ τὸ τραγούδι π' ἀγαποῦσε. Εἶταν, θυμῶμαι, τοῦ Γεννάριου ἡ πρώτη καὶ σὰ θεριὸ δῶ οὐδ' ἀνεμος βογκοῦσε. «Βέρθερ» τοῦ λέει πὼς θὰς νὰ τραγουδήσω; «Κοριὰς φύσσει...ἀκούς τὸ φύσημά του;» «Δὲν τραγουδῶ, τὸ πιάνο θὰ σφαλίσω.» Κι' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Τότ' ἀξαφνὰ ὁ Λαμπέρδης μέσα μπαίνει χωρὶς κανένα νὰ καλποπερίσει. Πίπα στὰ δόντια βάσταε ἀναμένη, πὼς θὰς ὁ ἔρμος ἔτσι νὰ μιλήσει! Μὰ νὰ! ἀστραπὴ τὸ νοῦ του λὲς φωτίζει... πετάει τὴν λίπα ἀπ' τὰ παράθυρά του, σὲ μιὰ ἀκρὴ ὁρμαίνει κ' ἐκεῖ ἵσυχος καθίζει! Κι' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Μὰ κλάψιμο ἀπὸ δίπλα τὸτ' ἀκούνε... «Ἀχ ζω...» ναι τὸ παιδί μου! ἢ Λόττη κρᾶζει. Ὁζω ὅλα τὰ στοιχιά λυσσομανοῦνε, καὶ σκούζει τὸ μικρὸ ὄλο καὶ φωνάζει, καὶ μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ρουχαλίζει βαθιὰ βαθιὰ ὁ Λαμπέρδης στὴ γωνιά του, κ' ἡ Λόττη τρέχει, στέκεται, σαστίζει, κ' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Καὶ λέει «Λαμπέρδην! Λόττην!» περπατῶντας, «Λαμπέρδην! Βέρθερ!» ἀπαντᾷ κ' ἐκείνη κ' ἐκεῖ ὁ Λαμπέρδης φυσικὰ ξυπνῶντας φωνὴν σὰν τάβρος «Βέρθερ!! Λόττη!!!» χύνει. Κι' ἔτσι σὰ γάτες ἐνῶ οὐρλιάζανε ὅλοι, ὁ Βέρθερ χάνει τέλος τὰ μυαλά του καὶ ἀδιάζει μὲς στ' ἀφτί του ἕνα πιστόλι καθὼς περπάταε πάντα ἀπάνου κάτου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ποὺ σας λέμε. Τὰ καθημερινὰ ἀφτὰ καὶ συνηθισμένα φαινόμενα μὰς δείχνουν ὅμως πὼς τὰ τέτια καμώματα θάχουν βαθιά, πολὺ βαθιὰ τίς ρίζες τους στοῦ ἀνθρώπου τὰ σπλάχνα, καὶ πὼς θάνε πολὺ κοντὰ στὰ πρωτόγονα τοῦ φυσικά. Ὁ λόγος ποὺ πάει μαζὶ μὲ τὸ λογικὸ θάργησε βέβαια νὰ βγῇ στὴ μέση κ' ἀκόμη παραπάνω νὰ φτάσει στὴ δύναμιν, στὴν ἐξουσία, στὴν κυριαρχία ποὺ τὸν βλέπομε καὶ τὸν θαμάζομε.

Θέλομε μ' ἀφτὰ νὰ σας ποῦμε πὼς ὁ λόγος ποὺ συνοδεβεῖ τὸ λογικὸ δὲ θὰ βγῇ ἀπὸ ἕνα ψυχικὸ

ἢ φυσικολογικὸ, ἢ ψυχοφυσικολογικὸ ἀν θέτε μηχανισμό, ποὺ ἔσ' ἀπὸ μίαν ἀρχὴν νάταν μ' ὅλες του τίς δυνάμεις κ' ἐνέργειες φυτεμένος μὲς στὸν πρωτόπλαστο. Ἐξ ἐναντίας βλέποντας τί δυσκολία ἀκόμη καὶ σήμερα βρίσκει πολλές φορές νὰ κρατηθεῖ στὴν ἀψηλὴ του θέσιν, λέμε πὼς κόποι καὶ μόχτοι κ' αἰῶνες πολλοὶ θὰ τοῦ χρειάστηκαν, γιὰ νὰ παρουσιαστῇ στὴν πρωϊστορία τοῦ ἀνθρώπου, κ' ἄλλοι πολλοὶ γιὰ ν' ἀνεβῇ ἐκεῖ ποὺ ἔχει φτάσει στὴν ἱστορία του.

Τέτιες κ' ἄλλες σκέψεις, ποὺ θὰ σας τίς ἐκθέσουμε σιγὰ σιγὰ ὅσο προχωροῦμε, μὰς εἴβαν ἀργότερα. Ἐκείνη ὅμως τὴ βραδινὴν τὴν περάσαμε μ' ἀκαρπὴ συζήτησιν καὶ πολλὰς ἐξάψεις. Ἡ ταραχὴ μὰς ἀκολούθησε στὰ κρεβάτια καὶ μὰς στάθηκε ἀδύνατο νὰ κλείσουμε μάτι. Καὶ νάταν μὲν ὁ ὕπνος μίαν βραδιά, πὼς τὸν λογάριζε. Ἀπὸ τότες ὅμως κ' οἱ μέρες μὰς δὲν περνοῦσαν πγὶ ἡσυχίας. Ἐγὼ τὸ μολογῶ, τὸ ἀρθρο σας μ' ἐπηρέασε πολὺ. Ὁ φίλος μου παλὲ ἔγινε πγὶ ἐπίμονος στὶς ἰδέες του καὶ μάλιστα, πρῶμ' ἀπίστευτο γιὰ τὸ χαραχτήρα του, κανὰ δύο φορές μού μίλησε βαριά.

Ὅταν μάλιστα δημοσιεφθῇ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ καλοῦ Κρουμπάχη, τόσο εὐνοϊκὴ γιὰ λόγου σας καὶ γιὰ τὴ μελέτη σας, καὶ μὲ τρόπο θέλησα νὰ πῶ στὸ φίλο μου, πὼς, ἀφοῦ ἕνας τέτιος ἐξοχὸς ἀνθρώπος δείχνει τέτιαν μετριοπάθειαν, πὼς ἐκεῖνος... τότες ἀγρίεβει καὶ μοῦ λέγει ὅτι τὸ γράμμα τοῦ Κρουμπάχη δὲν τὸ καλοκαταλάβατε, ὅτι οἱ Φράγχοι εἶναι φῖνοι καὶ μὰς περιπαίζουν δίχως νὰ τὸ νοιώθωμε, ὅτι δὲν εἶν' ὑποχρεωμένοι νὰ μὰς λὲν κατὰμουτρα τὴν ἀλήθειαν ξερὴ καὶ στεγνὴ, ὅτι ἀπὸ συγκατέβαση μὰς τὴ μουςκέβουν σ' ἕνα σίχλιο ζαχαρόνερο κ' ἄλλα τέτια πολλὰ.

Ἔτσι ξακολουθοῦσαμε συζητόντας μέρα νύχτα κ' ἀν περιμέναμε τὸ τέλος γιὰ νὰ σας γράψωμε μπορεῖ καὶ νὰ μὴ σας γράψωμε καθόλου. Ἴσως νὰ τὸ προτιμούσατ' ἐσεῖς. Ἐμὰς ὅμως μὰς ἔρχονταν σὰν προσβολὴ νὰ βουδωθοῦμε τώρα ὕστερ' ἀπ' ὅσα στὸ πρῶτο γράμμα γράψαμε κ' ὑπόγραψαμε φαρδοὶ πλατιοί. Κ' ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πὼς νὰ πιστέψωμε ὅτι σας εἶναι ἀδιάφορο νὰ μάθετε μὲ τί ζῆλο μελετοῦμε τ' ἀρθρα σας καὶ τί ἐνέργειες φέρουν οἱ γνώμεις σας στὰ μέρη μας.

Δὲν πιστέψωμε νάναι τοῦτος ὁ καθαφτὸ σκοπὸς ποὺ γράφετε μὰ ὥστὸσο θάναι κ' ἀφτὸς λέμε ἕνας. Μὲ τὰ πολλὰ ἀποφασίσσαμε νὰ σας ἐκθέσωμε σὲ τοῦτο μὰς τὸ γράμμα τὸ πὼς ἡ ταχτικὴ κ' ὑπομονητικὴ συζήτησιν ξεδιάλυσε καὶ ξεχώρισε τοῦ καθενὸς μας τὴ γνώμην. Θὰ δεῖτε πὼς ἐρευνήσαμε κ' ἐμεῖς τὸ ἀρθρο σας μὲ τὰ σωστά μας· λίγο δὲ μὰς κόστισε ἡ ἐρευνα ἀφτῇ. Κλειστήκαμε καὶ πέσαμε κατακέφαλα στὴ μελέτη. Καὶ κόπο δὲ λυπηθήκαμε

και κατ' ουσιώσαμε και τη ψαρκή μας και κάθε άλλη διασκέδαση παρατήσαμε και τις δουλιές μας ακόμη αμαλήσαμε. Σας άφνω και το παραπανιστό έξοδο σε τσάγια κ' άλλη σπιτική καλοπέραση που καλεί το καθησίδ κ' ή συζήτηση.

Παρακαλώ να μας συχωρέσετε αν έβρετε εδώ κ' εκεί κανένα μέρος λιγάκι άδρι. Ο φίλος μου έπιμενε και καλά να μεταχειριστούμε, και γράφοντας, το ίδιο ύφος που μεταχειρίζονταν εκείνος μιλώντας. Γλύκες και τσακίσματα λέγει είναι καλά για τις συναναστροφές, για κείνους που θέλουν ν' άρρίσουν σ' όλο τον κόσμο. Σε ζήτημα όμως που δεν άφορα έμένα, έσένα και τον έρεβνητή, αλλά το έθνος, οι χρυσαιοφείς καλύτερα να λείπουν. Ένα Περσικό ρητό λέγει πως ή έβγνια στους τρόπους είναι νόμισμα που πλουτίζει εκείνον που το ξοδεύει κ' όχι εκείνον που το λαβαίνει, κ' έμας ο σκοπός μας, όσο μικρούς κ' αν μας βλέπετε, είναι να πλουτίσουμε το έθνος.

Μά του λέγω, φίλε μου, ο έρεβνητής έκαμε μια έρεβνα ψυχολογική και πραχτική. Έ λοιπόν! πραχτικός πρέπει νασαι πρώτ' απ' όλα κ' έσύ, δηλαδή συμβιβαστικός, για να κερδίζουμε ψυχές.

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ —Να με συμπαθές, Καλέ μου, τι είδος πραχτική έρεβνα είν' άφτή, που μόνο καλές πράξεις μας διδάσκει, δεν το καταλάβω. Όσο δα για ψυχολογική να ξέρεις πως ή έρεβνα ήταν μια διπλή άποτυχία. Μια που ήταν άσκοπος ο κόπος να έρεβνα και ξετάζει κανείς για πράγματα που για να ταβρει, έσα έσα να μην άρωτήζει κανένα έπρεπε. Όταν χάσεις κάτι δεν άρωτάς εκείνους που έχεις ύποψία, παρ' το πολύ π'α στην Πόλη, στο περιφημο πηγάδι σκύβεις μέσα κοιτάζεις καλά ξανακοιτάζεις κ' έσως κάτι ναβρεις. Η δέφτερη και μεγαλειότερη άποτυχία ήταν ότι ψυχολογική έρεβνα καθόλου δε μας χρειάζονταν.

—ΕΓΩ—Πρόσεχε, φίλε μου. Ο έρεβνητής σου λέγει πολύ καθαρά το σκοπό του. Δεν τον πρόσεξες, κακό για σένα. Αν ύπάρχη κάποια έλλειψις ουσιώδης, πηγάζουσα απ' αυτήν την σχολαστικήν μας ανατροφήν, είναι ή έλλειψις παρατηρήσεως. Πρόσεχε λοιπόν να μη φανείς κ' έσύ πως έχεις μια γενναία δόση από Νεοελληνικό Πνέμα...

—Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ—Τι να σου πω, έτσι πολύ γενικό το τίναξ' άφτό το ψεγάδι ο έρεβνητής και κακασυσταίνεται. Λες ναχαι εξετάσει με τα νέα μέσα της επιστήμης, της ανθρωπομετρικής όπως την λένε, τόσο πολλούς νεοελληνες γραμματισμένους κ' άγράμ-

μους για να βγάλει ένα τέτιο βαρυσήμαντο συμπέρασμα; Έπειτα πιστεύεις να υπάρχουν έθνη αλάκαρα που ναχουν έτσι γενικά έλαττώματα ή γενικά προτερήματα; Κατί τέτιες γενικές εκφράσεις σαν ή λαϊκή ψυχή, ή ιδιοφυία έθνική, δε ξέρω μά έμένα το έλάχιστον μου φαίνονται σά δυσκολόπιστα φαντάσματα. Μ' άς είναι. Έπεινο που με λύπη μου βλέπω είναι πως την εξήγηση που δίνει ο έρεβνητής, ότι δηλαδή το ψεγάδι άφτό «άφείλεται εις την σχολαστικήν ανατροφήν...» άμέσως την άρπαξες κ' έσύ στα σκολιά μας ούτ' ο νους μας ούτε το σώμα μας παίρνουν κανένα είδος άνατροφή και μόρφωση. Στα σκολιά μας μόνο μαθαίνουμε... Και δε θυμάσαι; είπαμε στο πρώτο μας γράμμα; Τα παιδιά μας όσα π'αν στο σκολιό παθαίνουν μια τέτια άνακατωσιά στο νοητικό και στο λαλητικό τους ώστε ούτε να νοούν ούτε να μιλούν ούτε να γράφουν τίποτες σωστά μαθαίνουν. Το κακό άφτό δεν έρχεται λοιπόν απ' τη σχολαστική ανατροφή, άλλ' απ' τη σχολική γλώσσα. «και δεν είναι έλλειψις παρατηρήσεως του νεοελληνικού πνεύματος» αλλά πάθημα του νοητικού και λαλητικού των νεοελλήνων που σπουδάζουν στα νεοελληνικά σκολιά.

—ΕΓΩ—Άς άφίσαμε παρακαλώ άφτίς τις λεπτολογίες για το έλληνικό πνέμμα κ' άς έρθομε σ' εκείνα που μας ενδιαφέρουν εδώ. Πολύ καθαρά σου λέγει ο έρεβνητής ότι σκοπός του είναι ή εξακρίδωσις των γεγονότων. Περιορίσου λοιπόν πρώτα να ιδεις αν τα γεγονότα που λέγει τα εξακρίδώνει ο έρεβνητής. Δε βλέπεις τι λέγει κ' ο Buffon, ότι ή μόνη αληθής επιστήμη είναι ή γνώσις των γεγονότων;

—Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ—Οι λεπτολογίες που λες ν' άφίσαμε δεν είναι πράματ' άδιάφορα. Σε μια έρεβνα, κ' έπιστημονική μάλιστα, πρέπει ν' άνοιξεις τα μάτια άμέσως απ' την άρχή. Όστόσο άφού το θέλεις άς παρατήσομε τα ψεγάδια κ' άς έρθομε στα γεγονότα και στην εξακρίδωση τους. Λυπούμαι για τον Buffon αν τούφυγ' ένας τέτιος λόγος. Λόγος που βγήκε πάλι δε μαζεύεται... «βιαστήκατ' όμως να τον μαζέψετε ο έρεβνητής κ' έσύ. Γιατί να σου πω άμέσως κιόλας τη γνώμη μου, της έπιστήμης το έργο μου φαίνετ' όλως διόλου διαφορετικό, αν θέλεις μάλιστα κ' αντίθετο. Αν δηλαδή δεν βρίσκαμ' ένα τρόπο να μας γλυτώνει απ' άφτήν την εξακρίδωση των γεγονότων ή μάθησή μας θάμενε πάντα σε μια μωρουδίστικη στάση» έπιστήμη δε θα γενιούνταν. Και για να μην τα μακραίνουμε και για να με νοιώ-

σεις καλά καλά άμέσως κιόλας ένα παράδειγμα, μεγάλο και σημαντικό. Μήπως νομίζεις ότι ο Νεύτων πέρασε τη ζωή του εξακρίδώνοντας μήλα και κάστανά, να πέφτουν καταγής; Μά μήπως τάχα είχε καν άνάγκη να το κάμ' άφτό; Μετά τα πειράματα του Γαλιλαίου και του Πασκαλ ο κόσμος ήξερε πως και γιατί όλα τα επίγεια είχαν το ίδίωμα να πέφτουν καταγής. Πγιο πριν ακόμη, απ' τον καιρό του Κόπερνικ και του Κέπλερ είχαν καταλάβει πως ή γής κ' όλ' οι Πλανήτες είχαν σά μια όρμη να πέσουν κατά τον ήλιο. Να όλα τα γεγονότα εξακρίδωμένα. Τι εξακρίδωσε λοιπόν ο Νεύτων; Κ' όμως κάτι θάβρε για να του δώσουν τέτια πολυτίματα βρεθήκηια σαν την άθανασία.

—ΕΓΩ—Μά, φίλε μου, σ' άστρα θα πάμε για να λύσομε το ζήτημα μας; Φοβούμαι μή σε λίγο γυρίσεις πίσω στην κατακλυσμό ή άνεθείς στον Πύργο της Βαβέλ.

—Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ—Ευτυχώς είναι περιττές. Το ζήτημα πούχαμε να λύσομε είναι ζήτημα γενικότατο, άφού ενδιαφέρει εν' αλάκαρα έθνος. Έ λοιπόν. Και το παράδειγμα το διαλέξα πολύ πολύ γενικό και συνάμα όλως διόλου διαφορετικό για να ιδεις τι κοινό συναμεταξύ τους μπορεί ναχουν δυό τόσο διαφορετικά ζητήματα. Κ' άφτό το κάνω με την πρόθεση να σου δείξω τι μας χρειάζεται στο δικό μας ζήτημα, παρατηρητικό δηλαδή ή μήπως καμμιά άλλη και πιο πολύτιμη ψυχική δύναμη. Έπειτα το παράδειγμα πάει λαμπρά εδώ, γιατί, καθώς θα τόχεις άκουστά, ο Νεύτων και τόσο πολύ παρατηρητικό δεν πρέπει ναχαι, άφού καθώς λέν πάντ' άφηρημένος, πολύ δυσκολέδουνταν να βρίσκει το δρόμο απ' το στίτι του ως την παράδοση, άμ' άλλαζε κατοικία. Μά έσα έσα με τη μεγάλη του άφηρημάδα κατάφερε τα κατορθώματα του. Όστόσο ά δεν σ' άρέσουν τ' άστρονομικά ή αν κουράζεσαι και στραβολαιμιάζεις κοιτάζοντας κατ' άπάνω, μπορούμε να ρίξομε τα μάτια μας μπρός μας, και θάβρομε όσα θέλεις ανάλογα παραδείγματα. Γιατί λες τάχα να πήρε ο Κυβιέρος τόση δόξα κ' ακόμη παραπάνω ο Δαρβίνος; Μες στο τρομαχτικό άφτό πέλαγο, μέε στο χάος άφτό από μορφές και φαινόμενα που το λένε φύση όργανική, έτσι μόνο με την εξακρίδωση των γεγονότων για τιμόνι και πανι μπήκαν κ' άνοίχτηκαν και πήγαν ναβρουν;

—ΕΓΩ—Νάτα! δεν τάλεγα; άνεθήκαμε στο όρος Άοαράτ και σε λίγο θάμπούμε στην Κιβωτό. —Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ—Καλό είναι να μη ξεχνούμε

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

Μετάφραση Έλίας Π. Βουντιερίδη

ΙΗ'. Κι' άφού πήγε στο έξοχικό, φόρεσε πλούσια φορέματα, και κοντά στον ίδιο τον πατέρα του καθίσαντας, τον άκουγε που τέτια έλεγε:

—Παντρεθτηκα, παιδιά μου, πολύ νέος κ' όταν πέρασε λίγος καιρός, πατέρας, καθώς νόμιζα, ευτυχισμένος είχα γίνει. Γιατί είχα κάμει πρώτον ένα γιό, δεύτερη μια δυχατέρα και τρίτο τον Άστυλο. Θαρούσα πως άρκετ' ήταν ή γενιά κ' άμα γεννήθηκε ύστερ απ' αυτά τουτο το παιδί, το πέταξα, βάνοντας μαζί του αυτά τα πράματα όχι για σημάδια παρ' για νεκρικά. Μά άλλα της τύχης τα γραμένα. Γιατί το μεγαλύ-

τερο παιδί κ' ή δυχατέρα απ' την ίδια άρρώστια την ίδια μέρα πέθαναν. Κ' έσύ με την έννοια τω θεώνε μου γλύτωσες, για ναχουμε περισσότερους γεροκόμους. Μήτε λοιπόν έσύ να μου φυλάξεις ποτ'ε πάθος για το πέταμα, γιατί δεν τ' άποφάσισα θέλοντας, μήτε κ' έσύ Άστυλε, να λυπηθείς ότι θα πάρεις ένα μερίδιο άντίς όλη την περιουσία. Μά ν' άγαπάτε κ' ο ένας τον άλλονε κ' όσο για πλούτια και με βασιλιάδες παραθαίνετε. Πολλά χτήματα θα σας άφήσω και πολλούς άξιους δούλους χρυσάφι' άσήμι' κ' όσα άλλα πράματα έχουν οι πλούσιοι. Μόνο ξεχώρα τουτο το μέρος στο Δάφνη δίνω και το Λάμωνα και τη Μυρτάλη και τα γίδια που ο ίδιος τάβασκε.

ΙΘ'. Ένθ αυτός μιλούσεν ακόμη, ο Δάφνης, άφού πετάχτηκε άπάνου, είπε:

—Καλά που μου τα θυμήσεις, πατέρα! πάω να ποτίσω τα γίδια, που βέβαια διασπασμένα τώρα προσμένουν το σουραύλι μου, κ' έγώ εδώ χαμού καθουμαι.

Όλοι γλυκογέλασαν γιατί, αν κ' είχε γίνει άφέντης, ήθελε ναχαι ακόμη γιδάρης κ' έστειλαν κάποιον άλλονε να φροντίσει για κείνα. Κι' άφού έκαναν θυσία στο Σωτήρα Δία έτοιμάζαν τραπέζι. Στο τραπέζι αυτό μονάχα ο Γνάθωνας δεν ήρθε, παρ' με φόβο στο ναό του Διόνυσου και τη μέρα έμεινε και τη νύχτα σαν παρακαλεστής. Κι' όταν γλήγορις όλοι έμαθαν, ότι ο Διο-

νυσιόφανης βρήκε γιό κ' ο Δάφνης, ο γιδάρης, άφέντης τω γιδιώνε βρεθηκε, με τα χαράματα όλοι έτρεχαν από κάθε μεριά για να χαρούν μαζί με το παλληκαράκι και στον πατέρα του χαρίσματα φέρνοντας και πρώτος απ' όλους ο Δρύαντας, που άνάθρεφε τη Χλόη. Ο Διονυσιόφανης τους κρατούσεν όλους να καθήσουν ύστερ απ' τη χαρά και στη γιορτή κ' είχαν έτοιμα-στει πολύ κρασί, πολλά ψωμιά, πουλιά του βάλτου, γουρουνάκια γαλατερά, γλυκίσματα λογιά-λογιά και σφαχτά πολλά στους διαφεντεφτάδες του τόπου θεούς θυσιάζονταν. Τότες ο Δάφνης, άφού μάζεψεν όλα τα τσοπάνικα πράματά του, τα μοίρασε σαν τάματα στους θεούς, στο Διόνυσο άφιέρωσε το ταγάρι και το τομάρι στον Πάνα το σουραύλι και το παγιάυλι την άγκλί-τσα στις Νύφες και τα καρδάρια, που ο ίδιος τάχε φτιάσει. Μά τόσο τα γνώριμα ήταν πιο γλυκά από την άσυνήθιστη ευτυχία, που εκλαιγεν, όταν χωρίζονταν καθέν' απ' αυτά και μήτε τα καρδάρια τα κρέμασε προτού ν' άρμείξει, μήτε το τομάρι προτού να το φορέσει, μήτε το σουραύλι προτού να το παίξει, μά τα φίλησεν όλ' αυτά και τα γίδια χαίρεται και τους τραγούς φώναζε με τ' όνομά τους. Κι' απ' την πηγή ακόμη έπαιε, γιατί πολλές φορές είχε πιεί και με τη Χλόη. Δε φανέρονεν όμως ακόμη τον έρωτά του, ζητώντας ευκαιρία γι' αυτό.

πώς κ' ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὴν κιδωτὸ τοῦ Νῶε βγήκε. Ὡστόσο μὲ τίς ἀντιλογίες σου δὲν καταφέραμε νὰ ἰδοῦμε πὺς εἶναι τὸ καθαρὸ ἔργο τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Νεῦτων κηλῶς βλέπεις δὲν εἶχε νὰ ἐξακριβώσει τίποτος καὶ νὰ σοῦ πῶ, φοβοῦμαι ἂν ὁ Νεῦτων ἢ ὁ Κυβιέρους ἢ ὁ Δαρβίνος ἐπεφταν στὰ χέρια τοῦ ἐρευνῆτῃ καὶ τοὺς ἐξέταξε μὲ τὴν αὐστηρὴ καὶ ψυχρὴ του ἐπιστημονικὴ μέθοδο δὲ θὰ τοὺς ἐβρίσκει οὔτε μεγάλους οὔτε μικροὺς οὔτε καθόλου ἐπιστήμονες. Ὡστόσο ὁ Νεῦτων σὶ καὶ νὰ πῶ εἶχαν ἐξακριβώσει οἱ ἄλλοι κατόρθωσε νὰ ξετρυνώσει κατὶ μεγάλο καὶ τρανόν. Μὲ μιὰ πρώτη ἀφαίρεση βρῖσκει ἕνα σπουδαῖο κατὰλοιπο. Ἀφαιρεῖ, βάζει δηλαδὴ κατὰ μέρος, ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ μπορούσαν νάχουν τὰ ἐπίγεια σῶματα κ' ἡ γίς μαζὺ καὶ βρῖσκει γιὰ κατὰλοιπο ὅτι ἡ γίς μας καὶ τὰ ἐπίγεια εἶναι δυὸ μαζὺς ἀντικρίστες σὲ μιὰ σχέσιν.

Κάνει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὰ ἐπουράνια καὶ βρῖσκει ὅτι πλανῆτες καὶ ἥλιος εἶναι δυὸ μαζὺς ἀντικρίστες σὲ μιὰ σχέσιν.

Ἀπ' τίς δυὸ ἀφτίς ἀφαίρεσεις κάνει ἄλλη μιὰ, γενικότερη καὶ βγάζει ἕνα γενικότερο κατὰλοιπο. Ἐπίγεια κ' ἐπουράνια δὲν εἶναι δυὸ χωριστὲς ὁμάδες ἀλλὰ κάνουν μιὰ καὶ μόνη. Δηλαδὴ ὅλα τὰ σῶματα εἴτε πλανῆτες, εἴτε μῆλα καὶ κάστανα, δίχως ἰσχυρὸν πηγὴ ἀνάγκη ἀπὸ ἐξακριβώσεως εἶναι μαζὺς σὲ μιὰ σχέσιν. Ἄρα λοιπὸν κ' οἱ πηγὲς γενικὲς ιδιότητος πού'ναι ἡ καθεμὴ ἀπὸ τίς δυὸ ἀφτίς ὁμάδες, δηλαδὴ ἡ βαρύτητα γιὰ τὰ ἐπίγεια καὶ ἡ κεντρομολία ἢ κεντροπεσιὰ γιὰ τὰ οὐράνια εἶναι μιὰ κ' ἡ ἴδια ἢ ἰδιότητα δηλαδὴ πούχουν δυὸ μαζὺς ἅμα βρῖσκονται σὲ μιὰ σχέσιν νὰ ἀλληλοτραβιῶνται, νὰ ζητοῦν νὰ πλησιάσουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Κ' ἔτσι ὁ νόμος ποὺ κυβερνοῦσε τὰ ἐπίγεια σῶματα κ' ὁ νόμος ποὺ κυβερνοῦσε τὰ ἐπουράνια βρέθηκε νάχουν τὸν ἴδιο λόγο καὶ μ' ἀφτὸν τὸ λόγον, ἀπ' τοὺς δυὸ χωριστοὺς, ἔγινε ἕνας μονάχα νόμος.

Νὰ, καλὲ μου, τὸ καθαρὸ ἔργο τῆς ἐπιστήμης. Τὰ ἴδια θάβρεις ἂν περάσεις στὶς φυσικοῖστορικὲς τὰ ἴδια καὶ στὶς καθαρὰ ἱστορικὲς ἐπιστήμες.

Ξέρεις ὅτι ὁ Κυβιέρους κ' ἄλλοι ἀνατόμοι κατόρθωσαν νὰ φανταστοῦν πῶς θάταν φκισμένα ζῶα ποὺ τοὺς εἶταν ὅλως διόλου ἀγνωστα, ἀφου οὔτε ὑπαρχαν πηγὰ στὴ σφαῖρα μας. Ἀπὸ μερικὰ ἀπομεινάρια τοὺς φαντάστηκαν ἀλάκρη τὴ φκιάξη τους τόσο καλὰ ὥστε κατόπι ἀπὸ νέα καὶ περισσότερα βρεσίματα φάνηκε πῶς τὰ σχέδια καὶ τὰ φκισίματα τους εἰκονα ἦταν σωστά.

Κ'. Κ' ἐνῶ ὁ Δάφνης ἔκανε θυσιῆς, τοῦτα συνέβησαν στὴ Χλόη καθόνταν κλαίγοντας, τὰ πρόβατα βρῖσκοντας καὶ λέγοντας, καθὼς ἦταν φυσικό:

—Μὲ λησμονῆσαι ὁ Δάφνης; νεύεται γάμους πλούσιους; γιατί τὸν ἔβαναν νὰ ὀρκιστεῖ στὰ γίδια ἀντίς στὶς Νύφες; Τάφης κ' αὐτὰ σὰν τὴ Χλόη μῆτε θυσιάζοντας στὶς Νύφες καὶ στὸν Πάνα ἀποθύμει νὰ ἰδεῖ τὴ Χλόη βρῖσκει ἰσως κοντὰ στὴ μάνα του δούλες καλότερες ἀπὸ μένα; ἄς εἶναι καλὰ; μὰ ἐγὼ δὲ θὰ ζήσω.

Κ' ἐκεῖ ποὺ τέτια ἔλεγε, τέτια σκέφτονταν, ὁ Λάμπης ὁ γειλαδάρης ἐρθόντας ἀξάφην μ' ἄλλους ζευγολάτες τὴν ἀρπάξε, γιὰ νὰ μὴ τὴν πατρευτεῖ πιά ὁ Δάφνης; κ' ὁ Δρύαντας ἐκείνονε ν' ἀγαπήσει. Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἐπαίρναν φωνάζοντας λυπητερά; μὰ κάποιος ποὺ τὰ εἶδε τὰ μῆνυσε στὴ Νάπη, κ' ἐκείνη στὸ Δρύαντα, κ' ὁ Δρύαντας στὸ Δάφνη. Κ' αὐτὸς ἀφου ἐξοφρενὼ γίνθηκε, νὰ τὸ εἶπει στὸν πατέρα δὲν κοτούσε, κ' ἐπειδὴ νὰ τὸ ὑποφέρει δὲ μπορούσε, σὰ μπῆκε στὸν κῆπο θρηνηλογοῦσε, λέγοντας:

—Ὡ σκληρὸ βρέσιμον πόσο καλότερο μοῦ ἦταν νὰ βόσκω! πόσο πὺς καλότερος ἦμουνα, ὄντας δούλος! τότες ἔβλεπα τὴ Χλόη μὰ τώρα ὁ Λάμπης ἀφου μοῦ τὴν ἀρπάξε φαίνεται, κ' ἅμα νυχτώσει θὰ κοιμηθεῖ μαζὶ τῆς κ' ἐγὼ πίνω καὶ διασκεδάζω καὶ τοῦ κακού

ἔκλειπν! δὲ μοῦ λὲς πῶς τὸ κατόρθωσαν; ἡ ἐξακριβώση τῶν γεγονότων δὲ θάταν βεβαία τὴ κλειδί. Κ' ἐδῶ ὅπως καὶ στὸ πρῶτο μας παραδειγμα κατὶ βρῖσκει ὁ νοῦς τῶν σφῶν. Γιὰ τὰ ἀνατομικὰ γεγονότα πούχουν ἄλλοι κ' ἄλλοι ἐξακριβώσει προτοῦ, βρῖσκει ὁ Κυβιέρους ἕνα λόγο γενικό, ἐξηγηματικό. Τὰ ὄργανα ἐξὸν ἀπ' τίς διαφορὲς ιδιότητες ποὺ τὰ ξεχωρίζουν ἔχουν ὅλα τους καὶ μιὰ κοινὴ ιδιότητα δηλαδὴ εἶναι τὸ καθένα χρήσιμο σὲ κάτι. Κάνει μιὰ ἐργασία, ἔχει μιὰ ὁρισμένη λειτουργία μὲς στὸν ὀργανισμό; ὅλες ἀφτίς οἱ λειτουργίες μαζὺ συντρέχουν σ' ἕνα ὀλικὸ ἀποτέλεσμα ὥστε λοιπὸν ἡ μιὰ λειτουργία προσδιορίζεται ἀπ' τὴν ἄλλην, τὸ ἕνα ὄργανο ἀπ' τ' ἄλλο. Ὁρῶνται λοιπὸν καὶ λειτουργίες ἀρμονικὰ συναμεταξὺ ἀλληλοτακτοποιεῖται.

Ἀπ' τ' ἄλλο μέρος ὁ Jeoffroy-Saint Hilaire δείχνει ὅτι τὰ ὄργανα, τὰ γνωστὰ δηλαδὴ καὶ μὲ τὸ παραπάνω ἐξακριβωμένα συστατικὰ τοῦ ὀργανισμοῦ ἔχουν μιὰ ἄλλη κοινὴ ιδιότητα. Τὸ καθένα παίρνει δηλαδὴ μιὰ θέση ρισμένη σ' ἕνα σχέδιο γενικό, σ' ἕνα τύπο. Νὰ κ' ἕνα παραδειγμα γιὰ νὰ νιώσεις τῆς ἰδέας ἀφτῆς τὴ δύναμη. Τῆς νυχτερίδας τὸ φτερό καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ χερί εἶναι τῶμοιο ὄργανο ποὺ παίρνει τὴν ἴδια θέση σ' ἕνα γενικό σχέδιο, στὸ σχέδιο δηλαδὴ ἀπάνω πούναι φκισμένα νυχτερίδα κ' ἄνθρωπος. Τὸ σχέδιο ἀφτὸ τὸ γενικό, εἶναι ὁ τύπος, ποὺ λὲν τῶν σπονδυλωτῶν. Σ' ἀφτὸν, τὸ χερί κ' ἡ φτεροῦ τῆς νυχτερίδας εἶναι δυὸ κομμάτια στὴν ἴδια θέση. Ἄν καὶ τὰ δυὸ μαζὺ φαίνονται τόσο διαφορετικὰ τὸ ἐν' ἀπ' τ' ἄλλο καὶ μπορεῖ νὰ παρουσιάζονται ἀκόμη πηγὴ διαφορετικὰ ὅπως λ.χ. τῆς φκίας τὸ φτερό καὶ τῆς γάτας τὸ χερί, διαφορετικὰ ἐξ αἰτίας τὴν τόσο διαφορετικὴ μεταχείριση ποὺ τοὺς γίνεται περνώντας ἀπ' τὸ ἕνα ζῶο σ' ἄλλο κ' ἀπ' τὸν ἕνα τρόπο τῆς ζωῆς στὸν ἄλλο, ὅμως κατὰ βάθος τὰ δυὸ διαφορετικὰ εἶναι ἕνα καὶ τ' ὅμοιο κομμάτι στὴν ἴδια θέση.

Νὰ λοιπὸν πῶς ἕνα κομμάτι μὲς δείχνει μονομιὰς ἀλάκρη τοῦ ζῶου τὴ φκιάξη. Ἡ φκιάξη τοῦ ἐνοῦ κομματιοῦ τὴ φκιάξη τῶν ἄλλων, ἡ λειτουργία τοῦ τὴ λειτουργία τῶν ἄλλων. Ἔτσι δυὸ ἰδιότητες γενικὲς, κοινὲς δηλαδὴ σ' ὅλα τὰ συστατικὰ κομμάτια τοῦ κάθε ὀργανισμοῦ μὲς ἐξηγοῦν τὰ ἐπιλοιπα Κ' ἐδῶ ὅπως καὶ στὸ πρῶτο μας παραδειγμα τὰ γεγονότα εἶταν γνωστὰ κ' ἐξακριβωμένα. Καὶ ὅμως ὁ νοῦς ὁ ξεργασίαν τὰ γνωστὰ κ' ἐξακριβωμένα μὲς τὰ παρουσιάζει ἐξηγημένα καὶ νιωσμένα Καταλαβαίνεις;

στὸν Πάνα καὶ στὰ γίδια καὶ στὶς Νύφες ὀρκίστηκα.

ΚΑ'. Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ὁ Δάφνης, τάκουσαν ὁ Γνάθωνας ποὺ ἦταν στὸν κῆπο κρυμμένος καὶ νομιζοντας, πῶς ἦρθε νὰ εὐκαιρία νὰ τὰ φτεράξῃ μ' αὐτόν, ἀφου πῆρε μερικὰ ἀπ' τὰ κοπῆλια τοῦ Ἀστυλοῦ, τρέχει καὶ προφταίνει τὸ Δρύαντα, καὶ προστάξαντάς τον νὰ τοὺς δείχνει τὸ δρόμο γιὰ τοῦ Λάμπη τὸ ἐξοχικό, ἔτρεχε γλήγορα. Καὶ προφτάσαντάς τον, ποὺ μόλις ἔμπαζε τὴ Χλόη, καὶ κείνηνα τὴν παίρνει καὶ τοὺς ἄλλους χωριάτες τοὺς τσάκισε στὸ ξύλο ὑστερὶς ἤθελε δειμένο νὰ τόνε σέρνει σὰ σκλάβο ἀπὸ κανένα πόλεμο, καὶ θὰ τὸν ἔσπρηνε, ἂν δὲν πρόφτανε νὰ λακίσει. Ἀφου κατόρθωσε τόσο μεγάλη δουλιὰ, ὅτι ἀρχίζει νὰ νυχτῶνε γύρισε καὶ βρῖσκει τὸ Διονυσιόφανη νὰ κοιμάται, μὰ τὸ Δάφνη ἐξάγρυπνο καὶ ἀκόμη νὰ κλαίει στὸν κῆπο τοῦ φέρνει λοιπὸν μπροστὰ τοῦ τὴ Χλόη καὶ δίνοντάς του τὴ ὅλα τοῦ τὰ διγίεται καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ μὴν τοῦ κρατᾷ πιά καμία καὶ νὰ τὸν ἔχει ὅχι ἀδιαφορέτο δούλο; μῆτε νὰ τόνε βγάξῃ ἀπὸ τὸ τραπέζι, γιατί θὰ πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα. Κ' ὁ Δάφνης ἅμα εἶδε τὴ Χλόη καὶ τὴν κρατοῦσε στὰ χέρια του, καὶ μὲ τὸ Γνάθωνα σὰ μ' εὐεργέτη του φιλιόνονταν καὶ σὲ κείνη γιὰ τὴν ἀδιαφορία του δικαιολογῶταν.

ΚΒ'. Κ' ὑστερὶς ἀπὸ σκέψη βρῖσκαν σωστὸ νὰ μὴ λὲν τίποτις γιὰ τὸ γάμο τους παρὰ νάχει κρυφὰ τὴ

Καὶ στοῦ Δαρβίνου τὴ θεωρία ἂν καλοξετάσεις παλὲ ὁ νοῦς μὲ τέτιο εἶδος ἐβρήματα μὲς εἶδει τὴν ἐνότητα στὴν ὀργανικὴ φύση, τὰ κοινὰ ὅ' ὅλα τὰ ζωντανά.

Ἀπ' τὰ παραδείγματα τοῦτα κ' ἀπ' ἄλλα πολλὰ ποὺ βρῖσκεις ὅπου σταθεῖς κ' ἐξετάσεις στὴν ἐπιστήμην, θὰ καταπεισθεῖς πῶς ὅχι ἡ ἐξακριβώση τῶν γεγονότων, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἄλλο ποὺ μὲς γλυτών' ἴσα ἴσα ἀπ' τὸ μέτρα ζυγιάζε καὶ τελειωμὸ μὴ βρῖσκε, ἀφτὸ ποὺ μὲς παρουσιάζει τὰ γεγονότα σὰν τρόπους διαφορετικὸς ποὺ φανερώνουν ἕνα καὶ τὸν ἴδιο νόμο, ἀφτὸ εἶναι τὸ ἔργο τῆς ἐπιστήμης. Κατὶ τέτιο νοεῖ βεβαία κ' ὁ Σταγειρίτης λέγοντας «αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἀνάγκη καθ' ἑκάστον, ἢ δ' ἐπιστήμην; τὸ καθόλου γνωρίζειν ἐστὶ».

Βλέπεις λοιπὸν, καλὲ μου, πῶς ὁ ἐρευνῆτης ἂν καὶ μὲς φοβερίζῃ μὲ τὴν ἐπιστήμην, ὅμως τῆς ἐπιστήμης τὸν ὁδηγὸ δὲν πῆρε μαζὺ στὸ ταξίδι ποὺ καταπίστηκε κ' οὔτε τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ τῆς δὲ ξεχωρίζει.

—ΕΓΩ—Καλὲς κ' ἀξίες οἱ φιλοσοφίες σου μὰ ξεχνᾷς ὅτι στὰ παραδείγματα πούφερες τὰ γεγονότα ἦταν ἐξακριβωμένα. Ἐνῶ στὸ ζήτημα τὸ δικό μας, ἀφτὴ δὲ ἡ ἐξακριβώση πρῶτα μὲς χρειάζονταν.

—Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ—Λυποῦμαι νὰ σοῦ πῶ πῶς τὰ γεγονότα ἦταν γιὰ ὅλους μὲς γνωστὰ κ' ἐξακριβωμένα. Ὅλοι μὲς ξέρομε πῶς ἂν πιάσεις καὶ γράφεις ἐκεῖνα ποὺ μιλοῦν οἱ ἀγράμματοι εἰν' ἀλλιώτικα ἀπὸ κείνα ποὺ γράφουν ὅσοι ἔμαθαν γράμματα στὰ σχολιὰ μας. Ὅλοι ξέρομε πῶς κατὶ ἄνθρωποι, ἀφτοὶ δὲ ποὺ τοὺς λέγει αἰρετικούς, στενοκέφαλους καὶ φακίριδες ὁ ἐρευνῆτης, ἂν κ' ἔμαθαν τὰ γράμματα τῶν σχολιῶν μας, ὅμως προσπαθοῦν νὰ τὰ ξεχάσουν καὶ γράφουν ὅπως θάγραφαν οἱ ἀγράμματοι ἂν ἤξεραν νὰ γράφουν τ' ἀγραφα τους.

Ὅλοι ὅσοι ξέρουν τὰ τρεχόμενα ξέρουν ἀκόμη πῶς ἀπὸ τούτους τοὺς τελευταίους μερικοὶ ἀργότερα γιὰ ἕνα ἢ ἄλλο λόγο, ἀδιάφορο, ἀρχισαν νὰ γράφουν σ' ἕνα τρόπο ποὺ δὲν εἶναι οὔτ' ὁ ἕνας οὔτ' ὁ ἄλλος, ποὺ νοθεύει καὶ τοὺς δυὸ καὶ τὸ νοῦ μας μαζὺ. Νὰ τὰ γεγονότα ἐξακριβωμένα. Μὰ δίντ' ἄς ποῦμε πῶς ὁ ἐρευνῆτης θελήσει νὰ ξαναεξακριβώσει τὰ ἐξακριβωμένα, εἴτε γιὰ νὰ μὴν τυχὸν ἔχει γίνεῖ λαθος, εἴτε γιὰ νὰ μὲς δείξει πῶς ξέρεῖ νὰ ἐξακριβώνει ἡ ἐπιστήμη ἐκεῖνα ποὺ ἡ καθημερινὴ κ' ἀπλὴ παρατήρηση βρῖσκει ξεχωρίζῃ κ' ἐτοιμάζει.

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΗΣ
Κουταλιανοὶ

Χλόη καὶ μονάχα στὴ μητέρα του νὰ ἑομολογηθεῖ τὸν ἔρωτά τους; μὰ δὲν τὸ παραδέχονταν ὁ Δρύαντας παρὰ ἤθελε νὰ τὸ εἶπει τοῦ πατέρα του καὶ τοὺς βεβαίονε; πῶς αὐτὸς θὰ τὸν καταφέρει. Κ' ἅμα ξημέρωσεν, ἔχοντας στὸ ταξίδι τὰ σημάδια, πῆγε στὸ Διονυσιόφανη καὶ στὴν Κλεαρίστη, ποὺ καθόνταν στὸν κῆπο κ' ἦταν ἐκεῖ κ' ὁ Ἀστυλος κ' ὁ ἴδιος ὁ Δάφνης. Κ' ὅταν σῶπασαν, ἀρχισε νὰ λέει:

—Ἡ ἴδια αἰτία μὲ τὸ Λάμωνα μ' ἀναγκάζει νὰ φανερώσω ὅτι ὡς τὰ τώρα ἦταν μυστικό. Τὴ Χλόη τούτη μῆτε τὴν ἔκαμα, μῆτε τὴν ἀνάθρεψα, παρὰ τὴ γέννησαν ἄλλοι κ' ἀφημένη μέσα σὲ σπῆλιο Νυφῶνε τὴν ἀνάθρεψε μιὰ προβατίνα. Τὸ εἶδα ὁ ἴδιος κ' ἰδόντας θάμαξα κ' ἀφου θάμαξα τὴν ἀνάθρεψα; τὸ μολογᾷ κ' ἡ ὁμορφιά τῆς, γιατί δὲ μὲς μοιάζει καθόλου; τὸ μολογᾷ καὶ τὰ σημάδια, γιατί εἶναι τόσο πλούσια ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ τᾶχει ἕνας βοσκός. Διέτε τα καὶ τοὺς συγγενήδες τῆς κόρης ζητήστε, ἂν ποτὲς δεῖχτε πῶς ταιριάζει γιὰ γυναῖκα τοῦ Δάφνη.

ΚΓ'. Αὐτὸ μῆτε ὁ Δρύαντας τὸ εἶπε στὸ βρόντο, μῆτε ὁ Διονυσιόφανης τάκουσε μ' ἀδιαφορία, παρὰ κυττάξαντας τὸ Δάφνη καὶ βλέποντάς τονε νὰ χάνει τὸ χρώμα του καὶ νὰ κρυφοδακρύζει, γλήγορα κατάλαβε τὸν ἔρωτά τους. Κ' ἐπειδὴ περισσότερο γιὰ τὸ δικό του παιδί παρὰ γιὰ κόρη ξένη φοβήθηκε, μὲ μεγάλη προ-